

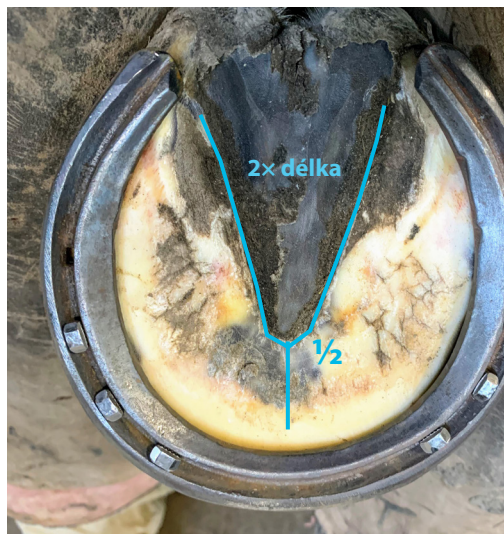
Kovat, nebo nekovat

Objektivní způsob rozhodování, jak pečovat o kopyta

Kovat, nebo nekovat? Pokud jste někdy přemýšleli nad tím, co je pro vašeho koně lepší, nejste sami. Internet je plný názorů, nad kterými můžete přemýšlet. Lidé si na obou stranách debaty hájí svá přesvědčení, což může být matoucí. Ale jde spíš o filozofické spory, než aby se zohlednilo to, co je pro moderního koně nejlepší.

Než klást obecné otázky typu „*Jsou podkovy nutné?*“ nebo „*Je chození naboso lepší než s podkovami?*“, je mnohem lepší myslet na každého koně individuálně. Pouze tehdy, když budete k této problematice přistupovat takto, najdete tu nejlepší odpověď pro potřeby každého jednoho koně. Koně žijí v různých prostředích a pracují různými způsoby, proto je nutné snažit se vybrat nejlepší možnost pro každého zvlášť (obr. 1.1 a 1.2).

Pokud si toto uvědomíte, bude vám jasné, že neexistuje jedna správná metoda péče o kopyta všech koní. Podkovy pověšené v dodávce vašeho podkováře možná vypadají všechny stejně, ale neexistuje nic jako jedna metoda nebo jeden typ podkov vhodný pro všechny koně.

1.1 Podkova by měla zakrývat patky kopyta a být napasovaná tak, aby odpovídala obvodu normálního kopyta, kterému byla odstraněna přebytečná rohovina. Sřel je dvakrát delší než vzdálenost od hrotu sřelu po hrot kopyta. Je to proporce „zlatého poměru“.

Kdo si myslí, že podkovávat a upravovat kopyta lze jako „na běžícím pásu“, mýlí se. Ať už se rozhodnete nechat koně naboso, nebo použijete podkovy, uvědomte si, že základem péče o kopyta vašeho koně je jejich úprava.

Objektivní pozorování

Proces vedoucí k rozhodnutí, jaký management bude nejlepší pro každého jednoho koně, musí vycházet z jeho pozorování a analýzy, nesmí ho řídit emoce. Nejlepší odpovědi v debatě naboso versus různé podkovy vám poskytne dobrá znalost koní jako takových, jejich funkce, jak je správně trénovat, jak o ně pečovat a využívat je.

Často existuje více než jedno řešení, které je třeba zvážit, a rozhodnutí, kterou metodu použít, by mělo vycházet z faktů a údajů. Protokol **WIDTH** (pozn. překl.: v angličtině je to protokol **WIDTH**, podle prvních písmen jednotlivých bodů protokolu: *work, intensity, duration, terrain, horse*) vám pomůže určit, zda je daný kůň dobrým kandidátem pro chození naboso, nebo je

lepší opatřit ho podkovami, a to z objektivního a nikoli subjektivního hlediska. Tento protokol jsem sestavil na základě svých pozorování v době, kdy jsem upravoval a podkovával kopyta koní v centrální oblasti státu New York, což činí skoro 250 000 kopyt během mé 50leté kariéry (viz také Z kovářny, str. 32). Položte si následující otázky:

- 1 Work = práce:** Co kůň dělá?
- 2 Intensity = intenzita:** Kolik síly působí na koně při došlapování jeho kopyt na zem během práce?
- 3 Duration = doba trvání:** Kolik hodin nebo kilometrů kůň pracuje?
- 4 Terrain = terén:** Jak tvrdý nebo poddajný je povrch, na kterém pracuje? Je třeba zabránit podkluzování, aby mohl pracovat nebo závodit bezpečně?
- 5 Horse = kůň:** Co je to za plemeno? Exteriér? Nějaké zdravotní problémy? Jak je tento kůň využíván a jakou péči dostává?

Podívejme se blíže na každé z těchto kritérií, abychom pochopili, jak pomocí těchto principů určit, zda je kůň dobrý kandidát pro chození naboso, nebo bude potřebovat podkovy.

1.2 Tloušťka kopytní stěny je po celém obvodu kopyta stejná (u ideálního kopyta). Linie protínající kopyto v jeho nejširší části ho rozděluje na dvě stejné poloviny. Patkové hrany jsou na stejné úrovni jako nejširší část střelu.

POPIS PŘÍPADU

Jak dva koně zvládali bosou úpravu kopyt

Bohužel je to právě kůň, který nejvíce trpí, když je majitel přesvědčený o podkování nebo chození naboso. Majitelé dovezli na koňskou kliniku na Cornellově univerzitě koně plemene paint horse. Kůň kulhal na obě hrudní končetiny, ale standardní diagnostika kulhání včetně pozorování chodů, promáčkáání kopyt, flexních testů a rentgenů neukázala příčinu.

Okamžitě jsem si všiml zaoblených kopytních stěn, které byly výsledkem jedné metody bosé úpravy kopyt. Tento průměrně velký kůň (500 kg) měl dorzální stěnu kopyta kratší než 7,5 cm, což je vhodná délka pro koně této velikosti (obr. 1.9). Řekl jsem, že kůň má příliš krátká kopyta, které ho prostě jen „tlačí“. Rentgen ukázal, že chodidlo je tenké a můj závěr byl, že příčinou kulhání jsou krátká prstová část kopyta a tenké chodidlo.

Kůň dostal podkovy s podložkami, díky kterým byl okamžitě zdravý a dalo se na něm jezdit. Majitelé však reagovali: „My nevěříme na podkovy. Chceme používat jen boty!“ Boty na tomto koni očividně nefungovaly, ale bez ohledu na důkaz odmítli majitelé podkovy a nechali koně v nepohodě. Tento kůň se mohl pohodlně pohybovat s podkovami, které ulevily jeho chodidlu tím, že podpořily střel a měly podložky.

Naopak jsem byl schopen přesvědčit jinou klientku, jejíž kůň by na tom byl lépe s podkovami. Vlastnila pěkného valacha, s nímž jezdila nižší úrovně všestrannosti. Měl silnou kostru a velká kopyta a silnou kopytní stěnu a chodidlo. Jeho kopyta byla

1.9 Zde je přestrouhané kopyto se zaoblenou stěnou, která není skoro schopná nic nést. Výsledkem je bolavý kůň.

perfektní bez podkov a jeho jezdčyně by ho ráda nechala bosého, protože mu to nikdy nevadilo. Avšak když se v tréninku dostávali na vyšší úroveň, jeho výkonnost začala stagnovat.

I když měl tento kůň pevná kopyta s dobrým tvarem, přední pravé kopyto a zadní pravé byla nevyvážená a obě měla nadměrně opotřebované laterální stěny.

To mělo vliv na sebenesení koně, především v kruhu na pravou ruku. Za několik dní po okování na podkovy s rozšířeným vnějším ramenem mi jezdkyňě volala, že kůň zajel drezurní cviky, které předtím nezvládal (obr. 1.10).

Podkování není jen o ochraně kopyt nebo úlevě od otlaků; když se provede dobře, podkovy koni poskytnou podporu, aby mohl používat své tělo správně.

1.10 Podkova se širokými rameny a profilovým tvarem na řezu dobře kryje patky a poskytuje jim podporu.

Podkovy s karbidem wolframu (pozn. překl.: v anglicky mluvících zemích se používá pojem borium) nebo s hroty Drill-Tech lze opakovaně použít několikrát a často se otvory pro podkováky opotřebují dříve než samotná podkova. Podkovy vyrobené z lehkých materiálů se opotřebují dříve a většinou se nedají znovu použít. V některých částech Spojených států jsou tak abrazivní terény, že se podkovy příliš obrousí již během jednoho cyklu, takže už nejdou znovu použít. Někteří koně se zase na podkovách pohybují velmi tvrdě a rychle je opotřebují, zatímco u jiných se podkovy skoro vůbec nezmění.

Opakované použití podkov je praktické z hlediska využití použitého materiálu. V některých případech mohou nové podkovy při každém překování – především ty s různými modifikacemi – zbytečně navýšit náklady.

Co bychom měli vědět o chození naboso?

Ne všichni koně mají podkovy. V USA je asi devět milionů koní, méně než dva miliony se pravidelně každý rok podkovává. Bosonožství (management kopyt bez podkov) je stále populárnější z mnoha důvodů. Jedním jsou náklady na podkovy. Závodní jezdci platí přes 150 dolarů každých pět až šest týdnů, aby podkovy byly správně napasované na kopyta. Za roky se to může nahromadit, takže někdy je ponechání koně naboso považováno za úsporné řešení. Avšak odmítat podkovy jen kvůli ceně může vést k mnohem větším výdajům, pokud kůň fyzicky podkovy potřebuje.

Bosé úpravy kopyt jsou v současné době stále populárnější i proto, že majitelé koní se stále více zajímají o to, jak chovat

své koně co nejpřirozeněji, ale hodně aktivit je pro koně nepřirozených: ježdění na koni a podmínky ustájení nejsou to, co by koně našli v divočině.

Rozhodnete-li se, že svého koně necháte celoročně bosého, měli byste mít plán, nemělo by to být jen impulzivní rozhodnutí sundat mu podkovy. Spolupráce s podkovářem, který zná kopyta vašeho koně, vám pomůže posoudit stav jeho kopyt i to, zda ho lze nechat naboso. Koně s přirozeně silným chodidlem a kopytní stěnou budou pravděpodobně schopnější vyprodukovat dostatek rohoviny, aby zvládli život naboso. Potřebná je i korektní stavba těla, pouze tak mohou zůstat kopyta v rovnováze.

Nejhorší kandidáti pro práci bez podkov jsou koně s tenkým chodidlem a kopytní stěnou a koně se špatnou

stavbou těla. Tito koně mají často defekty kopytní kosti následkem vrozené slabosti, které se obvykle projeví jako perzistentní rozštěpy stěny (obr. 1.11).

Nechat koně bez podkov by neměl být jen rozmar majitele, především pokud kůň nějakou dobu předtím nosil podkovy.

Je třeba zohlednit potřeby koně, aby bylo jasné, zda je dobrým kandidátem života naboso, a je třeba vytvořit plán toho, jak dosáhnout požadovaných výsledků. Je důležité se ptát: „Co získám nebo ztratím, když přejdu na tuto možnost?“

Přechod z podkov naboso je nejlepší provést na konci normálního cyklu překovávání. Po sundání podkov podkovář upraví kopyto a nechá ho delší, než by upravil pod podkovu. Nechá trochu chodidla a kopytní stěny navíc, což koni pomůže přizpůsobit se chození bez podkov.

Hodně jezdců v chladnějších klimatech má tendenci sundat koni podkovy na konci jezdecké nebo závodní sezóny, převážně před zimou. Chtějí „dát koním odpočinek“. Není to nic špatného (obr. 1.12). Jenže počasí je každý rok jiné. Nejlepší zimní scénář pro udržení zdravých kopyt je stálá sněhová pokrývka. Když se to podaří, většina koní chodí naboso viditelně dobře.

Zimy, kdy se neustále střídá mráz a obleva, nejsou pro bosonožství dobré. Ani holá zmrzlá zem. V tomto scénáři dochází k nadměrnému opotřebenosti kopyt a má to velký dopad na vnitřní struktury. Když dlouhé silné mrazy způsobí, že půda úplně ztvdne, majitelé často volají podkováře, aby koním zase nasadil

1.11 Tento kůň má extrémně tenkou stěnu a nadměrným chozením na pastvině během sezóny hmyzu se mu opotřebovalo chodidlo.

Z KOVÁRNY Zrození protokolu WIDTH

Jako praktikující podkovář a technický poradce pro Mustad Hoofcare Group jsem se vždy snažil učit nové trendy v podkování a péči o kopyta. Dychtivě jsem očekával články v *American Farriers Journal* a vždy vyhledával nejnovější články o péči o kopyta zveřejněné v koňských publikacích.

Na konci 80. let minulého století jsem si všiml, že se stále častěji objevovaly články o „přirozené péči o kopyta“. Přestože byly zajímavé, byly většinou jednostranné, uváděly, že podkovy jsou špatné a zbytečné. Autoři tvrdili, že domácí koně nepotřebují podkovy, protože je nenosí ani divocí koně.

Články a zveřejněné obrázky ukazovaly jen tu nejstrašnější podkovářskou práci. Podkovy na nich samozřejmě poškozovaly kopyta a ubližovaly koním. Ale má práce (a mnoha jiných) takto nevypadala! Koně, které jsem pravidelně koval, byli zdraví a závodili po celou svoji dlouhou kariéru.

Jak se rétorika proti podkovám zintenzivňovala, poslal jsem editorům protikladné dopisy a představte si, dostal jsem od autorů velmi zlomyslné odpovědi. Na jednom sympoziu o péči o kopyta přednášel jeden vůdčí „protipodkovářský“ zástupce, takže jsem tam šel, abych poznal a studoval tyto metody.

Zatímco jsem se tam pohyboval mezi majiteli koní a poskytovateli péče

o kopyta, zjistil jsem, že podkovářská profese má málo zručných podkovářů. Mnoho z účastníků mělo špatné zkušenosti s podkování a špatně napašovanými podkovami, takže hledali alternativy. V jejich myslích byly tím vším vinny podkovy.

Během praktické části sympozia přednášející demonstroval radikální metody bosé úpravy, které zahrnovaly úplné odstranění patek a vyříznutí nadměrného množství kopytní stěny. To bylo prováděno na kopytě, které jsem považoval za normální a zdravé. Byl jsem zhrozen, když jsem viděl, jak byla kopyta koně touto úpravou zničena. Přednášející vysvětloval, že tato metoda zlepšuje kopyta po dlouhém období kulhání.

Neviděl jsem v tom žádný smysl. Předpokládalo se, že tato metoda vytvoří lepší kopyto, které nebude potřebovat podkovy. Já jsem však byl skeptický, když přednášející řekl, že kůň bude potřebovat dlouhou dobu na zotavení, než se na něm bude moct znovu jezdit. Pokusil jsem se položit opatrnou otázku, jak může prospívat bosonožství práci a výkonnosti. Odpověď byla: „Pokud potřebují podkovy, aby mohli dělat svoji práci, nejsou pro tuto práci vhodní!“

Začali mi volat noví klienti a ptali se, zda jsem kvalifikovaný upravovat kopyta jejich koně „bosými“ metodami

jako „mustang roll“ nebo „natural trim“. Zároveň mi volali majitelé koní a říkali, že kopytář sundal koni podkovy a kůň měl tak bolavá kopyta, že se na něm nedalo jezdit ani týdny poté. Každý chtěl vědět, jak dlouho bude trvat přechod na bosonožství, a moje odpověď byla: „Aš do konce života.“

Zdalo se mi, že jediný způsob, jak bojovat se všudypřítomnými dezinformacemi, je vytvořit věcný, logický, neemoční postup, podle kterého lze zvolit nejlepší péči o kopyta každého jednoho koně. Po chvíli přemýšlení se mi v hlavě začal rodit WIDTH protokol.

Jak šel čas, kontroverze mezi bosonožstvím a podkováním se snad ještě více prohloubila, skoro se podobala politice. Majitelům koní se tvrdilo, že podkováři jen chtějí koně kovat a podkovy vždy jen škodí kopytům.

Přestože to možná byla v některých případech pravda, rozhodně to neplatí pro všechny, a zasvěcení podkováři jako já byli dotčení.

Za několik let se toto téma dostalo až na mezinárodní summit o péči

o kopyta, kde se o něm diskutovalo u kulatého stolu. Moderátor položil jednoduchou otázku: „Jak se metody výhradně bosé úpravy kopyt osvědčily ve vaší praxi?“ Diskusní skupiny se účastnilo hodně kopytářů, kteří prováděli pouze bosé úpravy kopyt; ale bylo zde i hodně tradičních podkovářů, aby vyjádřili nesouhlas, že jsou kritizováni za přibíjení podkov.

Diskuze eskalovala v bouřlivou hádku. Moderátorka, která byla mou kamarádkou, se na mě podívala s žádostí o pomoc. Zapískala, aby uklidnila místnost, a požádala přítomné, aby si poslechli můj popis WIDTH protokolu.

V místnosti se rozhostilo hrobové ticho. Skončil jsem, a někdo se zeptal, zda bych to mohl zopakovat, ale pomaleji, aby si to mohl zapsat. Když jsem to opakoval, vzhlédl jsem a viděl, že každý píše!

Následující rok jsem jej publikoval v článku pro *American Farriers Journal* a následně vedl přednášku pro mezinárodní summit o péči o kopyta. A nyní se o něho dělím s vámi v této knize.